

Barbara Bartkowiak, Mirosława Korol

Rola funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w rozwoju lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości: problemy finansów a innowacyjność

Problemy Zarządzania, Finansów i Marketingu 13, 169-176

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BARBARA BARTKOWIAK

MIROSŁAWA KOROL

Polska Fundacja Przedsiębiorczości

**ROLA FUNDUSZY POŻYCZKOWYCH I PORĘCZENIOWYCH
W ROZWOJU LOKALNEJ I REGIONALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
PROBLEMY FINANSÓW A INNOWACYJNOŚĆ**

Wprowadzenie

Instytucje ekonomii społecznej mają w Polsce długą tradycję. Ich początki można odnieść do XIX wieku, kiedy pojawiły się pierwsze formy spółdzielczości, w tym banki ludowe. Ekonomia społeczna jest definiowana jako działalność organizacji, które łączą cele gospodarcze oraz społeczne, przy czym te drugie mają znaczenie nadrzędne. Do grona instytucji ekonomii społecznej niewątpliwie należą fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, które w Polsce zaczęły powstawać na początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku.

Aktywator i katalizator, nad takimi określeniami należy się zastanowić, myśląc o roli funduszy pożyczkowych i poręczeniowych w rozwoju lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości. Rolę aktywatora niewątpliwie pełnią fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa i szeroko rozumiana przedsiębiorczość to, z kolei, katalizator, bez którego nie byłaby możliwa żadna reakcja.

Przeświadczenie o kluczowej roli przedsiębiorczości mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w rozwoju gospodarczym i tworzeniu nowych, trwałych miejsc pracy jest faktem. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, samozatrudnienia oraz do rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) powinno być domeną władz regionalnych i lokalnych oraz instytucji zajmujących się pobudzaniem przedsiębiorczości.

Czy fundusze pożyczkowe i poręczeniowe odgrywają rolę aktywatora przedsiębiorczości?

1. Rola funduszy pożyczkowych i poręczeniowych

Nowoczesny przedsiębiorca ma w XXI wieku stać się kluczem do pomyślności ekonomicznej i poprawy konkurencyjności i innowacyjności regionów. W warunkach internacjonalizacji dużych korporacji osiągnięcie przewagi konkurencyjnej przez lokalne i regionalne gospodarki coraz bardziej jest uzależnione od szybkości pojawiania się na rynku nowych, innowacyjnych i konkurencyjnych podmiotów gospodarczych i od ich szybkiego rozwoju. Sprzyjający klimat dla przedsiębiorczości, samozatrudnienia i ogólnie – orientacja proinnowacyjna stają się podstawą strategii konkurencji.

Niewątpliwie do prowadzenia własnego biznesu niezbędne są szczególne cechy i umiejętności. Stać się przedsiębiorcą z szansą na sukces nie jest łatwo, ale jest to możliwe. Umiejętności można zdobyć, a cechy wykształcić. To myślenie w rozwiniętych społeczeństwach zachodnich leży u podstaw podejmowania działań i wykorzystania wszelkich instrumentów finansowych i pozafinansowych, mających ułatwiać samodzielny start, w tym funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

2. Programy zwiększające możliwości finansowe sektora MSP

Sektor MSP na drodze rozwoju i umacniania pozycji rynkowej napotyka jedną z podstawowych barier: **ograniczenia kapitałowe**. Wśród instytucji otoczenia biznesu istnieją takie, których celem jest ułatwianie dostępu do zewnętrznego finansowania. Są to między innymi: fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeniowe, fundusze kapitału załączkowego. Działalność tych instytucji przyczynia się do wzmocnienia pozycji rodzimych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, a w konsekwencji do rozwoju przedsiębiorczości w Polsce, zarówno na poziomie regionów, jak i małych, lokalnych społeczności.

Istotą funduszy pożyczkowych jest oferowanie pożyczek dla firm, które nie spełniają kryteriów bankowych, oraz przedsiębiorców we wczesnej fazie rozwoju (niemających historii kredytowej, odpowiednich zabezpieczeń). Fundusze pożyczkowe, dostarczając kapitału rozwojowego firmom, przygotowują swoich klientów do późniejszej roli – roli klienta banku, który, rozwijając się, potrzebuje większych środków lub innych instrumentów finansowych. Tym samym odgrywają one rolę swego rodzaju „inkubatora bankowego”.

Głównym zadaniem funduszy poręczeniowych jest ułatwienie mikro, małym i średnim firmom oraz osobom rozpoczynającym działalność gospodarczą

dostępu do zewnętrznego finansowania na prowadzenie działalności gospodarczej. Z funduszy poręczeniowych korzystają przedsiębiorcy oraz osoby rozpoczynające działalność gospodarczą, którzy, ubiegając się o kredyt lub pożyczkę, mają zdolność kredytową, ale nie mają wymaganych przez instytucję finansującą zabezpieczeń.

Fundusze kapitału załączkowego (*seed capital*) to takie, których celem jest obejmowanie akcji lub udziałów mikro, małych i średnich firm, będących we wczesnej fazie rozwoju. Fundusze te mają ułatwiać dostęp do środków finansowych tym przedsiębiorcom, którzy będą je przeznaczać na inwestycje służące rozwojowi firm, na finansowanie nowych przedsiębiorstw opartych na zaawansowanych technologiach, wdrażających innowacyjne rozwiązania.

Tworzony w Polsce od kilkunastu lat system lokalnych i regionalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych oferuje przedsiębiorcom coraz większe kapitały, przyjazne procedury, znajomość lokalnych uwarunkowań gospodarczych, indywidualne podejście oraz profesjonalną kadre, tym samym mikro i małe przedsiębiorstwa, a niekiedy również średnie mają do wyboru alternatywne, adekwatne do swoich potrzeb źródła zewnętrznego finansowania¹.

Fundusze pożyczkowe i poręczeniowe stały się naturalnym elementem systemu finansowania mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Wielu przedsiębiorców lub osób rozpoczynających działalność gospodarczą swój rozwój zawdzięcza wsparciu funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Dodatковым atutem funduszy pożyczkowych i poręczeniowych jest znaczące wsparcie finansowe pochodzące z dotacji Unii Europejskiej. W ramach środków strukturalnych SPO WKP (w nawiasie jest wy tłumaczenie skrótu – sektorowy program operacyjny) 2004–2006 (Priorytet I: *Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmacnianie instytucji otoczenia biznesu*, działanie 1.2. *Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw*) przyznano wsparcie finansowe w łącznej kwocie 777 mln zł z przeznaczeniem na dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych (346 mln zł), funduszy poręczeniowych (366 mln zł) i funduszy kapitału załączkowego (65 mln zł).

Nowe wsparcie znacznie zdynamizowało działalność funduszy pożyczkowych i poręczeniowych². Dynamiczny przyrost ich kapitałów, a w konsekwencji

¹ B. Bartkowiak, S. Flejterski, P. Pluskota, *Fundusze i usługi pożyczkowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2006, s. 7.

² O pierwszych efektach przyznanego wsparcia można mówić w odniesieniu do funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeniowych. Decyzję o przyznaniu wsparcia w przypadku funduszy kapitału załączkowego podjęto dopiero w pierwszym półroczu 2007 r.

liczby i wartości udzielonych pożyczek oraz liczby i wartości udzielonych poręczeń przedsiębiorcom potwierdza, że istnieje zapotrzebowanie na finansowanie za pośrednictwem funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeniowych (tabela 1 oraz rysunki 1–6).

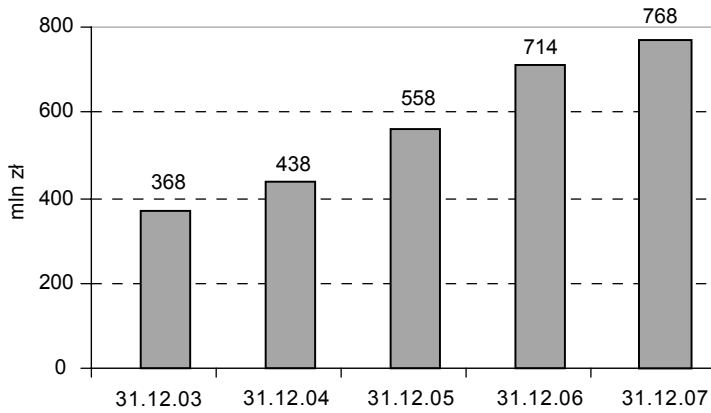
Tabela 1

Kapitał funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeniowych oraz wielkość udzielonego wsparcia w postaci pożyczek i poręczeń przedsiębiorcom

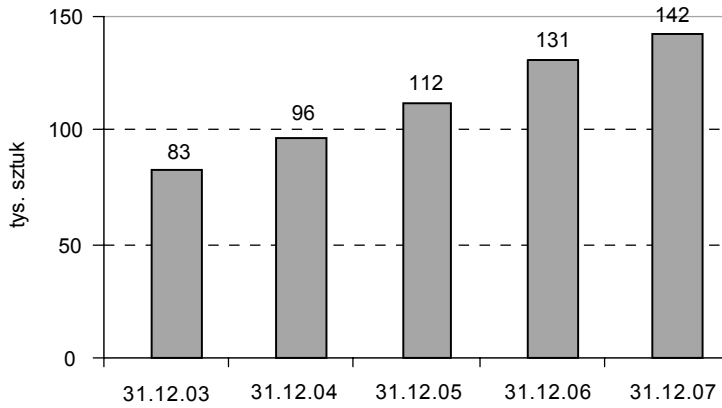
Miernik	Jedn. miary	Fundusze pożyczkowe				Fundusze poręczeniowe			
		Stan na		Przyrost w okresie 2004-I półrocze 2007	Dynamika	Stan na		Przyrost w okresie 2004–2006	Dynamika
		31.12. 2003	30.06. 2007			[jedm. miary]	[%]		
1	2	3	4	5 [4 – 3]	6 [4 : 3]	7	8	9 [8 – 7]	10 [8 : 7]
Kapitał pożyczkowy/poręczeniowy	mln zł	368,3	767,6	399,3	208,4	133,9	443,0	309,2	330,9
Liczba pożyczek/poręczeń	tys. sztuk	82,9	142,0	59,1	171,3	4,8	18,7	13,9	389,6
Wartość pożyczek/poręczeń	mln zł	1 166,7	2 174,0	1 007,3	186,3	267,0	1 011,0	744,0	378,7

Źródło: opracowano na podstawie B. Bartkowiak, M. Korol, *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa według stanu na 30 czerwca 2007 roku*, Raport 8/2007, PSFP, Szczecin wrzesień 2007, s. 7 oraz *Raport o stanie funduszy poręczeń kredytowych w Polsce. Stan na 31.12.2006 r.*, KSFP, PAG Uniconsult, Warszawa 2007.

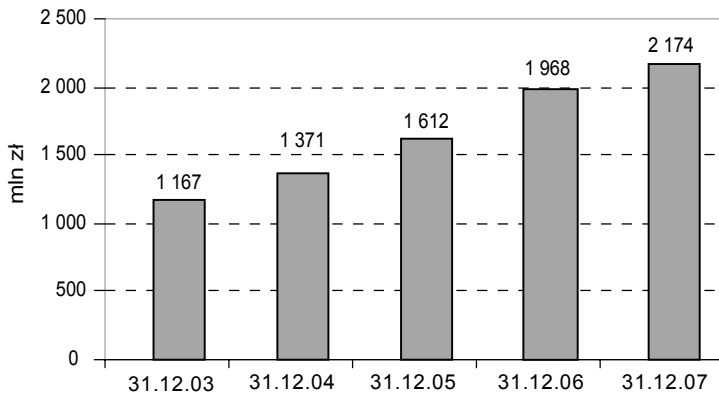
Według stanu na koniec czerwca 2007 roku działało w Polsce 76 funduszy pożyczkowych, które dysponowały kapitałem pożyczkowym o wartości 767,6 mln zł oraz udzieliły 142,0 tys. pożyczek o wartości 2 174,0 mln zł. W relacji do stanu na koniec 2003 roku kapitał pożyczkowy wzrósł ponaddwukrotnie, a liczba i wartość udzielonych pożyczek – prawie dwukrotnie. Funduszy poręczeniowych na 2006 rok było zaś 53 (bez Banku Gospodarstwa Krajowego SA – BGK SA), które dysponowały płynnym kapitałem poręczeniowym o wartości 443,0 mln zł oraz udzieliły 18,7 tys. poręczeń o wartości 1 011,0 mln zł. W porównaniu do stanu na koniec 2003 roku kapitał funduszy poręczeniowych wzrósł ponadtrzykrotnie, a liczba i wartość udzielonych poręczeń – prawie czterokrotnie.

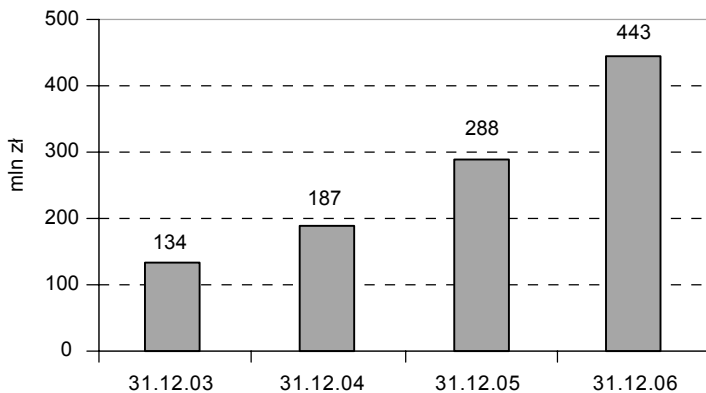
Rys. 1. Kapitał pożyczkowy
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Liczba udzielonych pożyczek
Źródło: opracowanie własne.

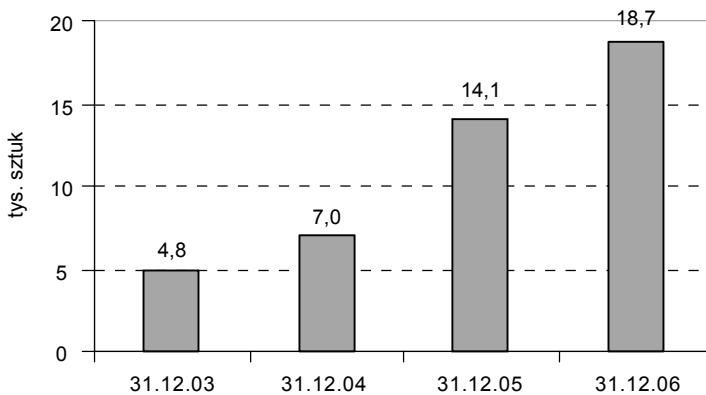

Rys. 3. Wartość udzielonych pożyczek
Źródło: B. Bartkowiak, M. Korol, *op.cit.*, s. 7.

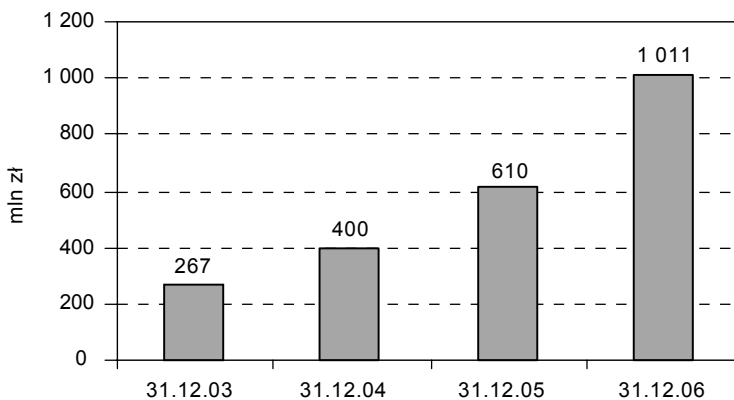
Rys. 4. Kapitał poręczeniowy

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 5. Liczba udzielonych poręczeń

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 6. Wartość udzielonych poręczeń

Źródło: opracowano na podstawie *Raport o stanie funduszy...*

3. Dobre praktyki z województwa zachodniopomorskiego na tle polskiego systemu

Istotny wkład w rozwój lokalnej i regionalnej przedsiębiorczości mają fundusze pożyczkowe działające na terenie województwa zachodniopomorskiego. W rankingu województw – według kwoty kapitału pożyczkowego oraz liczby udzielonych pożyczek na 30 czerwca 2007 roku – zachodniopomorskie uplasowało się na trzecim miejscu, a ze względu na wartość udzielonych pożyczek – na drugim³. Tak wysoką pozycję nasze województwo zajmuje dzięki sześciu funkcjonującym funduszom pożyczkowym prowadzonym przez pięć instytucji. Fundusze te na koniec pierwszego półrocza 2007 roku dysponowały kapitałem pożyczkowym prawie 112 mln zł (co stanowiło 14,6% kapitału funduszy pożyczkowych) oraz udzieliły 3,2 tys. pożyczek (co stanowiło 2,2% liczby pożyczek wszystkich funduszy pożyczkowych) o wartości prawie 211 mln zł (9,7% wartości pożyczek wszystkich funduszy pożyczkowych).

W województwie zachodniopomorskim działają cztery fundusze poręczeniowe. Ich udział w płynnym kapitale poręczeniowym (bez BGK SA) oraz w liczbie i wartości udzielonych poręczeń jest znaczący. Według stanu na koniec 2006 roku⁴ fundusze te dysponowały kapitałem w wysokości 82,5 mln zł (18,6% kapitału funduszy poręczeniowych ogółem) oraz udzieliły 2,4 tys. poręczeń (16,4% liczby poręczeń wszystkich funduszy) o wartości 233,6 mln zł (23,1% wartości poręczeń wszystkich funduszy).

4. Czy władze regionalne, lokalne i instytucje wspierające przedsiębiorczość mogą w pełni, bez pomocy rządu i banków komercyjnych, pomóc w rozwoju MSP?

Na podstawie przedstawionej charakterystyki funkcjonowania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych na to pytanie należy odpowiedzieć w zasadzie pozytywnie. Należy jednak wyznaczać przy tym każdorazowo realny wymiar ilościowy indywidualnych projektów i precyzyjnie określić zakres dominującego oddziaływania regionalnej „nadbudowy” w obszarze funkcjonowania sektora MSP.

Łącząc podstawowe działania mające na celu wykreowanie i uaktywnienie systemu wspierającego rozwój sektora MSP z ogólnymi zasadami i zadaniami

³ B. Bartkowiak, M. Korol, *op.cit.*, s. 18–20.

⁴ *Raport o stanie funduszy...*, s. 21–22.

polityki rozwoju regionalnego i lokalnego, realne wydaje się odpowiednie połączenie polityki władz i inicjatywy prywatnej. Zadaniem organów publicznych powinno być przede wszystkim ułatwianie i inicjowanie przedsiębiorczości. Bez kapitału i instytucji okołobiznesowych, w tym funduszy pożyczkowych i poręczeniowych rozwój przedsiębiorczości jest utrudniony.

Ważnym sygnałem jest to, iż w większości regionalnych programów operacyjnych na lata 2007–2013 samorzady regionalne uwzględniły w swych działaniach dokapitalizowanie istniejących regionalnych, subregionalnych oraz lokalnych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Literatura

- Bartkowiak B., Flejterski S., Pluskota P., *Fundusze i usługi pożyczkowe dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*, Difin, Warszawa 2006.
- Bartkowiak B., Korol M., *Fundusze pożyczkowe w Polsce wspierające mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa według stanu na 30 czerwca 2007 roku*, Raport 8/2007, PSFP, Szczecin 2007.
- Raport o stanie funduszy poręczeń kredytowych w Polsce. Stan na 31.12.2006 r.*, KSFP, PAG Uniconsult, Warszawa 2007.

ROLE OF LOAN AND GUARANTEE FUNDS IN DEVELOPMENT OF LOCAL AND REGIONAL ENTREPRENEURSHIP

Summary

The system of local and regional loan and guarantee funds, which is being created in Poland for the last several year, offers to entrepreneurs more and more capital, friendly procedures, knowledge of local economic conditions, individual attitude and professional service. Such offer provides SMEs with the wider range of alternative and adequate sources of external financing. Loan and guarantee funds became a natural element of SME financing system.

The aim of the article is the evaluation of the funds as regional entrepreneurship stimulators. On the basis of analysis of primary features e.g. loan (guarantee) capital, number and value of loans (guarantees) granted, the performance of loan and guarantee funds in Poland in the years 2003–2007 was presented. Especially, the position of the West Pomeranian funds against the background of the entire national system was pointed.

Translated by Barbara Bartkowiak